

A

Accessio cedit principali – przyrost przypada [właścicielowi] rzeczy głównej

Actor sequitur forum rei – powód idzie za miejscem sądu pozwanego

Adoptio naturam imitatur – przysposobienie naśladuje naturę

Ambulatoria enim est voluntas defuncti usque ad vitae supremum exitum – wola spadkodawcy może być zmieniona aż do jego śmierci

Audiatur et altera pars – należy wysłuchać także strony przeciwnej

B

Bis de eadem re agere non licet – nie wolno się procesować dwa razy w tej samej sprawie

Bis de eadem re ne sit actio – nie może być postępowania po raz drugi w tej samej sprawie

C

Confessus pro iudicato est – uznający roszczenie (powództwo) uważany jest za zasądzony (traktowany na równi z zasądzonym)

D

Dies interpellat pro homine – termin wzywa zamiast osoby

Dolus semper praestatur – za podstęp zawsze się odpowiada

E

Ecclesia vivit lege Romana – Kościół żyje prawem rzymskim

Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat – ciężar przeprowadzenia dowodu spoczywa na tym, kto twierdzi, a nie na tym, kto przeczy

F

Falsa causa non nocet – błędna pobudka nie szkodzi [ważności czynności prawnej]

Falsa demonstratio non nocet – fałszywe oznaczenie rzeczy nie szkodzi

Fur semper moram facere videtur – uważa się, że złodziej zawsze pozostaje w zwłóce

G

Genus perire non censetur – uważa się, że gatunek nie ginie

I

Ibi dos esse debet, ubi onera matrimonii sunt – posag winien być tam, gdzie znajdują się ciężary małżeństwa

Ignorantia iuris nocet – nieznanostwo prawa szkodzi

Impossibile nulla obligatio est – nie ma zobowiązania co do rzeczy niemożliwych

Invitus nemo rem cogitur defendere – nikogo nie zmusza się do obrony rzeczy wbrew jego woli

Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere – zasady prawa są następujące: żyć szlachetnie, innym nie szkodzić, oddać każdemu, co mu się należy

Ius est ars boni et aequi – prawo jest sztuką stosowania tego, co dobre i słuszne

Ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit – prawo naturalne jest tym, czego natura nauczyła wszystkie żywe istoty

Ius publicum privatorum pactis mutari non potest – prawo publiczne nie może być zmieniane umowami osób prywatnych

Iustitia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi – sprawiedliwość jest stałą i trwałą wolą oddania każdemu tego, co mu się należy

L

Lata culpa est nimia negligentia, id est non intellegere quod omnes intellegunt – grube niedbalstwo jest niezrozumieniem tego, co wszyscy rozumieją

Lex est, quod populus iubet atque constituit – ustawą jest to, co lud nakazuje i ustanawia

Lex posterior derogat legi priori – ustawa późniejsza uchyla wcześniejszą

Lex retro non agit – ustawa nie działa wstecz

Libera matrimonia esse antiquitus placuit – od dawna utrzymywano, że co do pożycia małżeńskiego istnieje swoboda

Lis infitiando crescit in duplum – spór [tj. jego przedmiot] zaprzeczony bezpodstawnie wzrasta do podwójnej wysokości (podwaja się)

M

Magna culpa dolus est – wielka wina równa się podstępowi

Mala fides superveniens non nocet – później powstała zła wiara nie szkodzi

Mandatum nisi gratuitum nullum est – zlecenie, jeżeli nie jest bezpłatne, jest nieważne

Mater semper certa est – matka zawsze jest pewna

Melior condicio nostra per servos fieri potest, deterior fieri non potest – niewolnicy mogą polepszyć nasze [tj. ich właścicieli] stanowisko, nie mogą go zaś pogorszyć

Melior est condicio possidentis – lepsze jest stanowisko posiadacza –

N

Nasciturus pro iam nato habetur, quotiens de commodis eius agitur – dziecko poczęte, a nienarodzone, jest uważane za już urodzone, ilekroć chodzi o jego korzyść

Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet – nikt nie może przenieść na drugiego więcej prawa, niż sam posiada

Nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest – nikt nie może pozostawić dziedziców częściowo testamentowych, częściowo ustawowych

Nemo sibi ipse causam possessionis mutare potest – nikt nie może sam dla siebie zmienić podstawy posiadania

Nomina ipso iure divisa – wierzytelności dzielą się z samego prawa

Noxa caput sequitur – szkoda [odpowiedzialność noksalna] postępuje za głową [sprawcy]

Nulli res sua servit – nie można mieć służebności na własnej rzeczy

Nuptias non concubitus, sed consensus facit – małżeństwo powstaje nie przez wspólne pożycie, lecz przez zgodne oświadczenie woli

O

Omnis condemnatio pecuniaria esse debet – wszelkie zasądzenie powinno być pieniężne (wyrażone w pieniądzach)

P

Pater is est, quem nuptiae demonstrant – ojcem jest ten, na którego wskazuje małżeństwo

Pignoris causa indivisa est – podstawa zastawu jest niepodzielna

Placuit in omnibus rebus praecipuum esse iustitiae aequitatisque quam stricti iuris rationem – przyjęło się we wszystkich sprawach bardziej uwzględniać sprawiedliwość i słuszość niż ścisłe brzmienie przepisu

Postumus rumpit testamentum – pogrobowiec obala testament

Praedia nisi fundum vicinum habeat – grunty [władający i służebny] powinny ze sobą sąsiadować

Pretium in numerata pecunia consistere debet – cena powinna być oznaczona w pieniądzach

Princeps legibus solutus – cesarz nie jest związany ustawami

Prior tempore potior iure – pierwszy w czasie – lepszy w prawie

Q

Quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui – chociaż gdybym był wolny, nie chciałbym, jednak zmuszony chciałem

Quidquid non agnoscit Glossa, non agnoscit curia – czego nie uznaje Glosa, nie jest uznane przez sąd

Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere – to, co na początku jest wadliwe, nie może z upływem czasu zostać uzdrowione

Quod principi placuit, habet legis vigorem – wola cesarza ma moc ustawy

Quot generationes, tot gradus – ile urodzeń, tyle stopni

R

Res inter alios iudicatae nullum aliis praeiudicium faciunt – sprawy osądzone między innymi osobami nie dotyczą osób trzecich

Res nullius cedit primo occupanti – rzecz niczyja przypada temu, kto pierwszy ją zawłaszczył

Reus excipiendo fit actor – pozwany, podnosząc zarzut procesowy, staje się powodem;

Reus in exceptione actor est – w wypadku podniesienia zarzutu procesowego pozwany staje się powodem [co do obowiązku udowodnienia prawdziwości zarzutu];

S

Semel heres semper heres – raz ustanowiony dziedzicem jest nim zawsze

Separata esse debet possessio a proprietate – winno się odróżniać posiadanie od własności

Servile caput nullum ius habet – niewolnik nie ma żadnego prawa

Servitus in faciendo consistere nequit – służebność nie może polegać na działaniu

Servitus servitutis esse non potest – nie może istnieć służebność na służebności

Servitutibus civiliter utendum est – służebności należy wykonywać oględnie

Servitutis causa debet esse perpetua – służebność powinna przynosić gruntowi trwałą korzyść

Sine canonibus legistae parum valent, canonistae sine lege nihil – legiści bez [znajomości] kanonów znaczą niewiele, kanoniści bez [znajomości] ustaw [tj. prawa rzymskiego] nie znaczą nic

Species perit ei cui debetur – rzecz indywidualnie oznaczona ginie na ryzyko wierzyciela

Summum ius summa iniuria – najwyższe prawo najwyższym bezprawiem

Superficies solo cedit – to, co znajduje się na powierzchni gruntu, przypada gruntowi

T

Testis unus, testis nullus – jeden świadek to żaden świadek

Tres faciunt collegium – trzech [trzy osoby] tworzą stowarzyszenie

U

Ubi rem meam invenio, ibi vindicto – gdzie znajdę moją rzecz, tam będę ją rewindykować

V

Vim vi repellere licet – siłę można odpierać siłą